

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Högskolan Väst

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**.

Beskrivningen av lärosätet återfinns i del 1.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Personalsituationen inom ämneslärarutbildningen i stort är beskriven i del 1. För att ge en kortfattad bild av vad som särskilt utmärker lärargruppen i svenska, pekas här på att huvuddelen av all undervisning sköts av sex personer, varav fyra är disputerade och fem själva är ämneslärare i svenska. Ämnesansvarig lärare är Anita Varga som är docent i litteraturvetenskap, mycket aktiv i SMDI och för närvarande forskar på lärande och motivation i projektet *Hitta drivet*. Varga undervisar i alla kurser i litteraturvetenskap och har i flertalet av dem samarbete med fil.mag. Joakim Jahlmar som är doktorand i engelska med litteraturvetenskaplig inriktning. I de språkvetenskapliga kurserna undervisar framförallt lektorerna Signild Risenfors, Magnus Fernberg och Håkan Jansson samt adjunkt Maria Mollstedt. Fernberg och Jansson är disputerade i nordiska språk och Risenfors i pedagogik. Mollstedt är kursansvarig för "textkursen" **SAL600**, för flera VFU-kurser samt inom UVK för bedömningskursen **BFL201**. Den lilla gruppen huvudansvariga lärare gör att kontinuiteten blir god, och progressionen underlättas.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Utbildningen i svenska är helt och hållet samorganiserad med den för UVK, och därmed hänvisas till del 1 för beskrivning av denna.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i årskurs 7–9** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Att "visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen" som svensklärare i gymnasieskolan innebär att studenten har utvecklat en vetenskapligt baserad yrkesprofession där 1) ämneskunskaper, 2) allmän- och ämnesdidaktiska kunskaper, 3) kunskaper om ämneskonceptioner i ett historiskt och samtida perspektiv samt kunskaper om olika styrdokument ingår. Som en del i att nå en sådan profession läser studenten kontinuerligt forskningsbaserad litteratur och aktuell forskning samt aktuella utvecklingsarbeten. Studenterna stöds i att uppnå detta lärandemål under hela utbildningen och når det till fullo vid utbildningens slut. Progressionen inom dessa tre delar sker integrerat och varvas med VFU och de utbildningsvetenskapliga kurserna, vilket skapar goda förutsättningar för studenten att knyta ämneskunskaper och ämnesdidaktiska kunskaper till det kommande yrkesutövandet. Utöver introduktionskursen **SVD100** i termin 1 är utbildningen upplagd utifrån en i huvudsak tydlig uppdelning mellan å ena sidan språkvetenskapligt och språkidaktiskt och å andra sidan litteraturvetenskapligt och litteraturdidaktiskt baserade kurser. Kurserna är dock placerade i en sådan ordning att progressionen mellan ämnets olika delar i huvudsak äger rum varje termin, vilket medför att studenten bygger sina kunskaper inom dessa delar av svenskämnet i en jämn takt. För tydlighetens skull redovisas progressionen inom dessa delar separat. För en översiktlig bild av utbildningens uppläggning se Figur 1 nedan. Vidare lyfts de didaktiska inslagen ut och presenteras under mål 4. "Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt."

Kurser som ingår i utbildningen:

Ämne 1 Gy	Ämne 2 Gy	Ämne 1, 7-9	Ämne 2, 7-9
SVD100 , (Termin 2) Den språkande människan, 7,5 hp	Termin 4	Termin 2	Termin 4
SSS100 , (Termin 2) Språkets bruk och struktur I, 15 hp	Termin 4	Termin 2	Termin 4
SNK101 , (Termin 2) Nordiska språk- och kulturgemenskaper, 7,5 hp	Termin 4	Termin 2	Termin 4
SLT200 , (Termin 3) Litterära texter I. Kollektiva fiktionsvärldar, 15 hp	Termin 5	Termin 3	Termin 5
SLT600 , (Termin 6) Litterära texter III: Genrer och berättande, 15hp	Termin 8		Termin 8
SAR201 , (Termin 6) Retorik, 7,5 hp	Termin 8		
SÄS200 , (Termin 6) Språkets bruk och struktur II, 7,5 hp	Termin 8		
EXS401 , (Termin 7) Examensarbete I, 15 hp		Termin 7	
SAL600 , (Termin 9) Perspektiv på skrivande och texter, 7,5 hp	Termin 7	Termin 7	Termin 7
SAL610 , (Termin 9) Litterära texter II: Skönlitteratur för ungdomar och vuxna, 7,5 hp	Termin 7	Termin 7	Termin 7
EXS600 , (Termin 10) Examensarbete II, 15 hp		Termin 9	Termin 9
Termin 11	SÄS600 Semantik, 7,5 hp		
Termin 11	SÄS601 Sociolingvistik, 7,5 hp		
Termin 11	SÄL602 Litterär adaption, 15 hp		

Figur 1. Kurser i svenska.

Kunskaper om ämneskonceptioner och styrdokument

I **SVD100**, som är introduktionskursen i svenskämnet, breddar och fördjupar studenten de kunskaper i skolhistoria, utbildningssociologi och läroplansteori som studenten skaffat sig grundläggande kunskaper om i föregående kurs inom den utbildningsvetenskapliga kärnan (**PLU100**). Här riktas fokus specifikt mot ämneskonceptioner inom svenskämnet, de styrdokument som är aktuella i dagens undervisning i svenska i grundskolan och på gymnasiet, internationella storskaliga mätningar relevanta för yrkesgruppen (främst PISA) samt aktuella debatter. Studentens kunskaper examineras mot följande kursmål:

- redogöra för innehållet i de nationella styrdokument som är relevanta för svenskämnet samt problematisera den ämnes- och kunskapssyn som kommer till uttryck i dessa
- belysa den historiska utveckling skolämnet svenska genomgått samt diskutera ämnets innehåll, samhällsrelevans, nuvarande konstruktion och debatt

Studenten stöds i att nå målluppfyllelsen genom föreläsningar där kursens tematiska innehåll problematiseras och förklaras samt gruppdiskussioner där studenterna diskuterar detta i relation till sitt framtida yrkesuppdrag. Momentet examineras genom ett seminarium med enskild skriftlig inlämning.

Litteraturvetenskapliga kunskaper

De litteraturvetenskapliga kunskaperna kan differentieras i tre olika delar: 1) Kunskaper om ämnesstoffet, 2) kunskaper om och förmåga att anlägga teoretiska perspektiv på ämnesstoffet samt 3) kunskaper om berättarteknik och förmåga att tillämpa litteraturvetenskapliga analysinstrument vid analys av skönlitterära texter. Studenten stöds i att tillägna sig sådana kunskaper och färdigheter i samtliga litteraturvetenskapligt baserade kurser.

Progressionen mellan kurserna består dels i att ämnesstoffet breddas, dels i att studentens kunskaper om teori samt förmåga till teoretisk tillämpning och analys av fiktionstexter successivt fördjupas. De teoretiska perspektiv på text och läsprocess samt de analysverktyg som introduceras i de olika kurserna används därefter kontinuerligt under resten av utbildningen i takt med att ämnesstoffet breddas. Detta återkommande bruk av redan introducerade teoretiska perspektiv och analysverktyg i samband med texttolkning och textsamtal parallellt med att nya tillkommer stödjer studenten i att utveckla litterär kompetens och internalisera en begreppsapparat för texttolkning samt kritiskt, självständigt och med säkerhet tillämpa dessa perspektiv och verktyg vid analys av fiktionstexter inom olika genrer.

SVD100, termin 1, tillägnar sig studenten kunskaper om genrebegreppet. I kursen introduceras också grundläggande verktyg för analys av skönlitteratur, vilka studenten tillämpar vid analys av bland annat lyrik och noveller. Studenternas kunskaper examineras mot följande mål:

- använda grundläggande litteraturvetenskapliga, språkvetenskapliga och didaktiska begrepp vid analys av texter och språkliga praktiker

Studenten får stöd i att nå kursens mål genom en föreläsning till varje genre med efterföljande gruppdiskussion av ett enskilt verk inom genren samt därpå följande helklassamtal. I varje föreläsning introduceras genrespecifika analysinstrument för lyrik och prosa vilka studenterna får pröva att använda i gruppdiskussionerna. Gruppdiskussionerna följs upp direkt efteråt i ett helklassamtal där de olika grupperna får redovisa samt få respons av övriga grupper och av läraren på sina textanalyser, vilka ofta skiljer sig åt i flera avseenden. I dessa helklassamtal fördjupas och breddas studenternas perspektiv på texterna samtidigt som de stöds i att få syn på sin egen och andras förståelseprocess samt problematisera olika tolkningsperspektiv, vilket är viktigt för dem att kunna göra i deras framtida yrkesutövande. Såväl gruppsamtalen som de efterföljande helklassamtalen blir därför ett viktigt stöd för studenternas lärandeprocess samtidigt som de görs uppmärksamma på den lärandepotential som finns i samtalet som undervisningsform. Denna tredelning i föreläsning, gruppsamtal och helklassamtal används genomgående i de litteraturvetenskapliga delarna av utbildningen. I samtal med studenterna under kursernas gång samt i samband med de muntliga kursvärderingarna lyfter studenterna själva denna tredelning som ett viktigt stöd för deras lärande och stöd i att nå kursmålen. I den föreläsning vars tematiska innehåll utgörs av prosa läser och tolkar studenterna samma text. I den föreläsning som behandlar lyrik genomförs en gemensam analys i helklass av en dikt under föreläsningen varefter varje studentgrupp analyserar en egen dikt och redovisar den för klassen efteråt. Såväl i föreläsningarna som i de efterföljande gruppdiskussionerna och i de därpå följande samtalen i helklass diskuteras genrerna och texterna i relation till studenternas framtida yrkesuppdrag. Prosagenren examineras genom enskild skriftlig inlämning av en novellanalys, där samtliga studenter analyserat samma novell. Lyrikgenren examineras genom enskild skriftlig inlämning av en diktanalys där studenterna själva valt dikt att analysera. Studenternas diktanalyser redovisas även muntligt i grupp vid ett seminarium. Inför nästa gång kursen går kommer även genren dramatik att ingå och följa samma upplägg vad gäller föreläsning, gruppsamtal, helklassamtal samt examination som lyrikgenren.

I **SLT200** breddar studenten sina genrekunskaper genom att studera ungdomslitteratur och samtida multimodala texter vilka ingår i elevernas egna textvärldar som bl.a. tecknade serier och film. Den

ämne-teoretiska progressionen mellan **SVD100** och **SLT200** ligger alltså i att studenten breddar sin genrekompetens medan kraven på textanalytisk förmåga, liksom i **SVD100**, ligger på en grundläggande nivå. Studentens kunskaper examineras genom följande mål:

- ta ställning till val av litteratur utifrån kunskaper om barns och ungas textvärldar, olika läsroller och ett problematiserat textbegrepp, med tyngdpunkt på samtida ungdomslitteratur,
- använda grundläggande respons- och textanalytiska begrepp för att analysera skönlitterära texter

Studenterna stöds i sin måloppfyllelse genom föreläsningar, gruppsamtal, seminarium, handledning och helklassamtal samt examineras dels genom en salstentamen som stämmer av begreppskunskap och hur dessa på olika sätt relateras till skönlitteraturen på kursen, dels genom en uppsats. Uppsatsen skrivs i grupp (2-3 studenter/grupp) i vilka de använder grundläggande litteraturvetenskapliga begrepp (presenterade i föreläsning) samt Gérard Genettes narratologiska begreppsapparatur, vilken ingår i kurslitteraturen och har förelästs om samt använts på kursens seminarium. Uppsatsen har två handledningstillfällen under kursens gång och i examineringen ingår även både opponering och respondering. För att säkerställa att en individuell bedömning blir möjlig lämnar varje grupp in en redogörelse för hur arbetsprocessen sett ut. För att bli godkänd på uppgiften krävs utöver att arbetet uppfyller kriterierna för godkänt även att studenten deltagit i samtliga delar.

I **SAL610** når de studenter som läser mot grundskolans årskurser 7—9 kunskapsmålen såväl vad gäller det litteraturvetenskapliga ämnesstoffet som vad gäller teoretiska perspektiv och analysinstrument, medan de blivande gymnasielärarna breddar och fördjupar sina litteraturvetenskapliga kunskaper genom studiet av barn- och ungdomslitteratur i ett historiskt, ideologiskt och estetiskt perspektiv samt problematiserandet av den syn på barn och didaktik som framträder genom dessa texter. Vidare studeras upplysningstiden, romantiken, realismen och modernismen samt de idéhistoriska och berättartekniska paradigmskiften som är skönjbara genom dessa epoker med ett särskilt fokus på den moderna romanens framväxt. Postkolonial litteraturkritik och transtextualitetsbegreppet utgör de nya teoretiska perspektiv och analysverktyg som tillkommer. Begreppet hållbar utveckling nämns inte explicit i målen, men utgör en viktig del i kursen samt problematiseras i samband med begreppet postkolonial litteraturkritik. Studenternas kunskaper examineras mot följande mål:

- analysera barn- och ungdomslitteratur och dess pedagogiska funktion mot bakgrund av en historiskt föränderlig syn på barnet och på didaktik
- definiera, problematisera och använda begreppen postkolonial litteraturkritik och transtextualitet vid analys av skönlitterära texter.

Liksom tidigare stöds studenten i att nå kursens mål genom ett upplägg som följer mönstret föreläsning, gruppdiskussioner samt återkoppling i helklass. Som ett extra stöd i att nå kursens mål arbetar studenterna kontinuerligt med en loggbok där egna infallsvinklar, synpunkter och frågeställningar formuleras till de skönlitterära och vetenskapliga texter som läses till varje givet tillfälle. Dessa loggboksanteckningar i kombination med frågor som tillhandahålls vid varje föreläsning bildar underlag för studenternas gruppsamtal. Loggboken utgör sedan en av kursens examinationsuppgifter i kombination med en enskild skriftlig inlämningsuppgift där studenterna visar att de kan tillämpa postkolonial litteraturkritik och transtextualitetsbegreppet vid analys av skönlitterära texter. Det förtjänstfulla med loggboken ligger dels i att den fungerar som ett analysinstrument och stöd för elevernas lärande under kursens gång och stödjer det kollektiva lärandet som äger rum i studenternas gruppdiskussioner, dels i att studenterna redan från början vet att den kommer att kunna användas som stöd för den enskilda skriftliga inlämningen där de kan erhålla betyget VG. Sammantaget blir loggboken därför ett mycket stort stöd för elevernas lärande och måloppfyllelse.

I **SLT600** slutligen, studeras litteraturhistoria och litteraturhistorieskrivningen med särskilt fokus på texter som ingår i en västerländsk kanon. I kursen fördjupar studenten även sina kunskaper om litterära epoker, stilar och genrekonventioner, vilka används som analysverktyg i arbetet med texterna. Studenternas kunskaper examineras mot följande mål:

- analysera skönlitterära texter av olika slag utifrån historiska, estetiska och ideologiska perspektiv samt med hjälp av adekvat litteratur- och språkvetenskaplig terminologi
- definiera och kritiskt förhålla sig till begreppen kanon, klassiker och kulturarv samt problematisera deras roll i dagens mångkulturella skola utifrån ett inkluderings- och ett hållbarhetsperspektiv

Kursupplägget vad gäller stöd att tillägna sig ämnesstoffet är identiskt med kursen **SAL610** avseende föreläsningar, gruppdiskussioner, helklassamtal. Loggboken utgör också här en del av examinationen och kombineras liksom i **SAL610** med en enskild skriftlig inlämningsuppgift där studenterna visar att de kan anlägga estetiska, berättartekniska och historiska perspektiv på texterna. Begreppen kanon, kulturarv och klassiker examineras genom ett didaktiskt seminarium med enskild skriftlig inlämningsuppgift som underlag.

Dessa båda kurser **SAL610** och **SLT600** läses i olika ordning beroende på om studenten har svenska som förta eller andraämne. När studenten har läst båda kurserna når studenten kunskapsmålen i såväl vad gäller det litteraturvetenskapliga ämnesstoffet som vad gäller teoretiska perspektiv och analysinstrument.

I varje kurs sker analysarbetet kontinuerligt i helklass med stöd av lärare och i mindre grupper. I alla kurser förutom **SLT200** genomför studenten därtill individuella skriftliga textanalyser mot slutet av kursen. Detta ger studenten stöd i sitt lärande samtidigt som det ger underlag för att säkerställa att studenten når kursmålen.

Språkvetenskapliga kunskaper

Precis som de litteraturvetenskapliga kunskaperna kan även de språkvetenskapliga kunskaperna differentieras i olika delar: 1) Kunskaper om ämnesstoffet, 2) kunskaper om och förmåga att anlägga teoretiska perspektiv på ämnesstoffet samt 3) att studenterna utvecklar sin förmåga att tillämpa teorier och modeller vid analys av texter samt i eget skrivande. Detta innefattar att studenten utvecklar sin metakognition i förhållande till språkfärdighet. Den del av språkfärdigheten svenska som är gemensam för alla studenter inbegriper två slags progression. Det ena slaget innebär att kurserna ger en succesiv fördjupning på temat skrivande och text. Det andra slaget gäller en progression som innebär en breddning av studenternas språkvetenskapliga bildning. Den breddningen består dels av att olika aspekter på språkets bruk undersöks, sett till tiden som i språkhistoria och sett i förhållande till rummet och till olika grupper som i språksociologi, dels av perspektiv på språk som talas i landet och som talas i våra grannländer.

Progressionen på temat skrivande och text omfattar de olika kunskaper som krävs för att den blivande läraren i olika avseenden ska kunna stötta eleverns skrivande. Detta kommer till uttryck i tre av de fyra kurser som har ett språkvetenskapligt innehåll. Redan i den inledande kursen **SVD100** fästs studenternas uppmärksamhet på skrivprocessen. Studentens kunskaper bedöms utifrån målet:

- diskutera och problematisera läs- och skrivprocessen i ett utvecklingsperspektiv.

Studenten stöds i att nå detta mål bl.a. genom en "skrivarevecka" då de mot bakgrund av föreläsning, gruppdiskussion och kurslitteratur om skrivprocessen ägnar veckan åt att skriva en egen novell, ge respons i tre steg på gruppmedlemmarnas noveller samt diskutera och reflektera över sin skrivprocess. Novellerna trycks därefter upp i form av en novellsamling som studenterna får. Detta ger studenterna en möjlighet att skriva för verkliga mottagare och erbjuder således en modell för dem själva att använda med sina elever.

I den därpå följande kursen **SSS100** behandlas grammatik som grund för att kunna värdera meningsbyggnad och övrig syntax på ett sätt som är baserat på språkvetenskaplig kunskap. Vidare behandlas olika aspekter av språklig variation, delvis som grund för att kunna diskutera och kritiskt förhålla sig till olika textnormer. Studentens kunskaper i grammatik och textstruktur examineras genom en salstenta, medan kunskaperna i språkanvändning i olika sociala kontexter examineras genom en enskild skriftlig inlämning som studenterna genomför under en dag. Studentens kunskaper bedöms bl.a. utifrån målen:

- hantera grammatik som analytiskt redskap och som ämne för egen undervisning.
- diskutera, analysera och problematisera språkanvändning i olika sociala kontexter.

Studenten stöds i sin tillägnan av grammatik främst av föreläsningar med insprängda övningar samt en digital resurs som utvecklas av Språkteknologiskt centrum (CLT) vid Institutionen för svenska språket vid Göteborgs universitet [<https://spraakbanken.gu.se/larka/archive>]. Studenternas förmåga att förstå språkanvändning i olika sociala kontexter stöds genom föreläsningar, seminarier och grupparbeten på temat. Språkanvändning fångas även upp i ett antal "uppdrag" där studenterna ombeds studera och analysera språkbruk i olika kontexter genom mindre empiriska undersökningar. Ett av dessa uppdrag går ut på att studenterna samlar in nya ord hos ungdomar och sätter dessa i relation till ord som tidigare studentgrupper samlat in. Studenternas insamlade material diskuteras även tillsammans med klassiska språksociologiska undersökningar och analyseras mot bakgrund av språkförändring och språklig domän.

Progressionen på temat text och skrivande avslutas i och med kursen **SAL600**, som bland annat syftar till att utveckla studenternas förmåga att kritiskt granska teoretiska perspektiv på skrivande och skrivundervisning i en skolkontext, samt text- och skrivnormer både i relation till undervisningsdesign och bedömning av elevtext. Dessa förmågor prövas i en individuell, skriftlig examinationsuppgift där studenten självständigt formulerar en i sammanhanget central frågeställning och resonerar med stöd relevant forskning. Kursen syftar vidare till att utveckla studenternas förmåga att analysera och bedöma elevtext med utgångspunkt i svenskämnets kurs- och ämnesplaner samt att använda i sammanhanget relevant textanalytisk och språkvetenskaplig terminologi, det vill säga visa prov på en analytisk och metaspråklig förmåga. Dessa förmågor prövas i en individuell, skriftlig examinationsuppgift, som förutom analys av elevtext också innebär att ge konstruktiv återkoppling samt att motivera och problematisera den egna bedömningen utifrån text- och skrivnormer som förekommer i kontexten skola. Ytterligare ett mål med kursen är att studenterna ska få möjlighet att vidareutveckla sitt eget skrivande med fokus på genremedvetenhet. Detta mål prövas i en individuell skriftlig inlämningsuppgift i en specifik genre.

Kursens innehåll och upplägg stödjer studenten genom föreläsningar och teoretiska diskussioner som varvas med praktiska workshops, där studenterna bland annat får träna på att ge och få återkoppling på text. Samtliga individuella examinationsuppgifter processas genom responsarbete i grupp. Responsarbetet sker både on-line och genom fysiska träffar, där studenterna ges möjlighet att diskutera frågeställningar relaterade till såväl den egna skriftliga produktionen som till bedömningen av text. Vidare förekommer workshops där studenterna får till uppgift att skapa språkutvecklande skrivundervisning och motivera denna med stöd i kurslitteraturen. Ytterligare ett exempel på hur studenterna stöttas att nå målet att utveckla genremedvetenhet är genom att praktiskt tillämpa genrepdagagogikens cirkelmodell.

Den progression som består av en breddning av den blivande lärarens språkliga bildning syftar bl.a. till att göra det möjligt för dem att på ett nyanserat och välgrundat sätt tillsammans med sina kommande elever kunna behandla *ords och begrepps nyanser och värdeladdning, etiska och moraliska aspekter på språkbruk, språkbruk genom tiderna samt språk i Sverige och Norden*, för att nämna ett antal mål ur kurs och ämnesplaner. Dit hör också muntlig och skriftlig kommunikation i olika språkliga praktiker. Detta tema introduceras redan i kursen **SVD100** genom användande av verktyg som *literacybegreppet* och Wittgensteins språkspel. Språkets roll för kommunikation och identitetsskapande behandlas vidare i kursen

SSS100 där grundläggande språksociologiska perspektiv har en stor roll. Den del i kursen **SNK101** som behandlar Sveriges fem officiella minoritetsspråk knyts givetvis också till detta tema.

Förutom det språksociologiska perspektivet på språkliga förändringar är det språkhistoriska och det nordiska centralt. Kursen **SNK101** behandlar språkhistorien i ett nordiskt perspektiv vilket ger möjligheter att sätta in såväl grannspråk som minoritetsspråk i ett historiskt perspektiv. Vid arbetet med norska och danska ungdomsböcker växer den egna grannspråksförståelsen samtidigt som seminariebehandlingen av texterna aktiverar såväl språkdiraktiska som litteraturdidaktiska tankebanor. Studenterna förutsätts vidare få praktiska övningar i danska och norska genom att söka kontakter med skolor i de egna vänorterna. Det sistnämnda momentet behöver dock utvecklas från kursledningens sida, då bättre kontakter med vänorterna måste finnas på plats för att studenterna ska få det utbyte av övningen som avses. Studenterna bedöms här bl.a. mot målen att kunna:

- analysera hur de nordiska språken förhåller sig till varandra,
- analysera och reflektera över språkliga förändringar och deras orsaker.

Studenterna får stöd i sitt arbete med kursens mål genom föreläsningar i språkhistoria samt norska och danska. Vidare ingår skriftligt förberedda seminarier där den norska och danska skönlitteraturen behandlas. Dessa seminarier är examinerande. I övrigt examineras kursmålen genom muntliga presentationer av resultaten från kontakterna med skolor på vänorterna, samt genom en hemtentamen.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Vad gäller de litteraturvetenskapliga kurserna samläser blivande ämneslärare på högstadiet och gymnasiet fram till och med kursen **SAL610**, som blir den sista kursen i litteraturvetenskap med didaktisk inriktning för de studenter som läser tre ämnen mot högstadiet. Övriga blivande svensklärare läser även kursen **SLT600**. Kursen innebär därmed en fördjupning för de blivande högstadielärarna, medan de blivande gymnasielärarna tillägnar sig de nödvändiga kunskaperna för arbete i gymnasieskolan.

Beträffande de språkvetenskapliga kurserna finns inte någon skillnad, förutom att de blivande gymnasielärarna har ytterligare breddning och fördjupning i sina kurser.

Specifikt för gymnasieskolan

Mot bakgrund av att gymnasiet innebär större krav på förmåga att kunna beskriva och undervisa om textgenrer ges i kursen **SÅS200** teoretisk och praktisk grund för det. Kursen utgör en fördjupning av **SSS100**. Via ett textperspektiv når studenterna kunskaper om hur språket fungerar. Studenterna ska här visa färdigheter i att:

- analysera texter i olika genrer, som elevtext, läromedelstext, tidningstext och skönlitterär text
- kritiskt diskutera språk och text utifrån språkteoretiska perspektiv.

Studenten stöds i att nå målen genom föreläsningar och seminarier. Vid seminarierna redovisas och diskuteras språkliga och didaktiska problem och texter analyseras. Kursen examineras dels genom aktivt deltagande i seminarier med inlämnande av skriftliga uppgifter, dels genom en hemtentamen.

Kursen **SAR201** avser att dels att förbereda för gymnasiets retorik, dels att tjäna som allmän förberedelse för svenskämnets muntliga moment. Studenterna analyserar samtal, lär sig retorik och stilistik, diskuterar talängslan och håller tal. Några av målen i **SAR201** är att studenten ska:

- kunna beskriva och analysera retoriska uttrycksformer inom olika genrer,

- visa en utvecklad förståelse för vad talängslan innebär samt visa hur man kan arbeta mot den.

Studenten stöds i att nå målen genom föreläsningar där retorik, stilistik och samtalsanalys förklaras och diskuteras. Vid seminarier analyserar studenterna samtal och diskuterar talängslan. Kursen examineras dels genom en skriftlig inlämning, dels genom ett föredrag. Det senare har studenten arbetat fram under en workshop.

De studenter som inte skriver examensarbete i svenska ges möjlighet till ytterligare breddning och fördjupning i semantik, sociolingvistik och litterär adaptation.

Kursen **SÄS600** syftar till att studenten ska skaffa sig en djupare förståelse av ordförrådets struktur och förändring samt hur ordens inneboende värden och övertalningskraft kan uppstå. Bland de mål som studenterna prövas mot finns förmågan att:

- kunna problematisera hur vi använder språkets potential att kommunicera betydelser på flera språkliga nivåer.
- kunna analysera språkbruk med hjälp av semantikens begreppsapparat

Studentgruppen är liten, och det lockar fram en undervisningsform som blir en blandform mellan föreläsning och seminarium. Hittills har kursen examinerats genom att studenterna undersöker en självvald semantisk frågeställning som presenteras muntligt och skriftligt, på ett sätt som påminner om en konferenspresentation. Vid den senaste kursutvärderingen (som gjordes muntligt i dialog med studenterna) framkom dock att det kunde vara till nytta för lärandet med en viss löpnade examination, som eventuellt skulle förbättra delar av den centrala begreppsinläringen. En sådan ordning kommer att övervägas.

I **SÄS601** fördjupar studenten sina kunskaper i sociolingvistik genom att i högre grad problematisera de sociolingvistiska tankarna om förhållandet mellan språk och identitet. Kursen tar upp frågor om språkbruk relaterat till områdena digitalisering, skolframgång och genus samt ungdomstiden. De mål studentens kunskaper prövas emot är:

- Självständigt kunna problematisera relationen mellan språk, aktivitet, domän och samhälle och omsätta kunskaperna i en didaktisk plan.
- Kunna analysera samtal mellan elever.
- Kunna formulera fördjupade kunskaper om hur elevers bakgrund och identitet påverkar deras språk, skolframgång och skolval.

Föreläsningar med utrymme för dialog ger studenterna goda möjligheter till lärande speciellt som kursen ges för ett fåtal studenter. En workshop om samtalsanalys utgör en lärandeaktivitet som också ger en konkret ingång till språkbruket för den målgrupp studenterna ska undervisa. Det material som används i workshopen är autentiskt forskningsmaterial. Studenterna examineras genom både muntliga redovisningar, skriftliga inlämningsuppgifter samt en muntlig presentation av en didaktisk plan där också presentationsteknik är ett krav.

I **SÄL602** vilar fokus på litterär adaptation. Här återknyter studenten bl.a. till skönlitterära texter som behandlats i tidigare kurser men med fokus på hur de återkommer och varierar i andra texter, genrer och medier. Ett centralt fokus i kursen är vad dessa återbruk kan innebära för receptionen av fiktion och samtalet om kultur i och utanför skolan. Den ämnesmässiga fördjupningen ligger här i att studenten skriver ett enskilt arbete i form av en vetenskapligt baserad essä utifrån kursens tema. Studenterna bedöms bl.a. utifrån målen:

- Kunna göra teoretiskt och historiskt grundade analyser av hur fiktion anpassas till olika målgrupper och medier,
- relatera sina analysresultat till samhällsdebatten om fiktion, i och utanför skolan.

Studenten stöds i sin måluppfyllelse genom föreläsningar, gruppdiskussioner och samtal i helklass.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

- 2. Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Som redan skrivits fram i självvärderingens första del innebär ett vetenskapligt förhållningssätt att det innehåll studenterna möter i utbildningen ska bygga på forskning men också att studenterna succesivt utvecklar förmåga att kunna urskilja problem och att kunna göra självständiga och kritiska bedömningar, samt besitter förmåga till vetenskaplig kommunikation.

Progressionen med avseende på examensmålet innebär att studenten tidigt i utbildningen ska tillgodogöra sig och förhålla sig till vetenskaplig litteratur, såväl genom föreläsningar om olika typer av vetenskapliga texter som genom seminarier där studenten får diskutera utifrån de lästa texterna (**PLU100**). Strävan att kontinuerligt ge studenterna möjligheter öka sin vetenskapliga mognad löper också som ett tema i ämneskurserna, och redan i den första ämnesperioden i svenska (inom kursen **SSS100**) gör studenterna en mindre språkvetenskaplig undersökning där relevanta delar av den vetenskapliga processen konkretiseras på ett grundläggande plan.

Det är naturligtvis annars också i de två examensarbetskurserna som studenterna får fördjupa sig i och praktisera vetenskapligt tänkande i ett helhetsperspektiv. Genom att studenterna redan vid ämnesvalet får argumentera kring vad som kan vara intressant att undersöka och diskutera vilka typer av undersökningsansatser som kan tänkas vara lämpliga för den valda frågeställningen, blir den vetenskapliga processens helhet synliggjord och konkret. Det första examensarbetet är mer fokuserat runt ämnets metoder och traditioner, medan det andra examensarbetet – som också föregås av en metodkurs (**VTM604**) som är gemensam för alla ämnen – har ett allmänvetenskapligt fokus. Således förväntas inte studenterna använda sig av tillvägagångssätt i examensarbete 1 som förutsätter metoder och insikter som får fördjupad behandling i den ämnesövergripande metodkursen. Samtidigt utnyttjas närheten mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan (dit metodkursen hör) och undervisningsämnena på så sätt att delar av det som examineras i metodkursen (som ett förberedande uppsats PM) samtidigt blir en del av arbetet med examensarbete 2, och seminarier där dessa delar tas upp utförs i samarbete ämnesföreträdare.

I vår gestaltning av den vetenskapliga grunden som bas för verksamheten får studenterna återkommande exempel på hur påståenden och diskussioner bör grundas. Återkommande i examinationerna kontrolleras att studenternas utsagor i denna mening är välgrundade. Begreppet *beprövad erfarenhet* är inte lika lätt att hantera, eftersom det först måste tolkas för att kunna appliceras. Lärarna på ämnesläroprogrammen har studerat begreppet internt, med utgångspunkt i de beskrivningar av det som gjorts i *Forskning av denna världen II – om teorins roll i praxisnära forskning* (Vetenskapsrådet, 2005), *Vetenskap och beprövad*

erfarenhet. Skola (Sahlin, red., 2017) och den litteratur som där anförs. Vår tolkning av begreppet blir att det dels kopplas till att kunskapsgörande av erfarenheter tydligt innefattar förmågan att knyta erfarenheten till ett teoretiskt perspektiv vilket görs i VFU-kurser, dels har en förmåga att se praxis som grund för skolutveckling vilket görs i den avslutande skolutvecklingskursen (**KVS600**).

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7–9 och gymnasieskolan

Som redan skrivits fram ovan är det centralt för utbildningen att studenterna utvecklar förmågan att knyta egna erfarenheter till ett teoretiskt perspektiv och på sätt förmår utveckla den egna verksamheten. Studentens utveckling till en reflekterande praktiker är ett genomgående tema i VFU-kurserna, och den avslutande skolutvecklingskursen (**KVS600**) sätter kunskaps- och erfarenhetsbaserad utveckling av den egna VFU-skolan som det övergripande målet. Redan under den första längre VFU-kursen (**VFU204**) prövas studenternas förmåga att reflektera över eget och andras arbete i skolan genom att de i dialog med andra kurskamrater bloggar om sina erfarenheter under VFU:n. Vid examinationen av VFU-kurserna ställs sedan krav på att studenterna med succesivt fördjupande krav på metakognition reflekterar över egen och andras undervisning och planering. Följande lärandemål vittnar om progressionen i kraven på att kunna reflektera över egna och andras erfarenheter:

- kunna reflektera över sin lärarroll med relevant koppling till teorier om lärande och undervisning väsentliga för årskurs 7-9 och/eller gymnasieskolan. (**VFU204**, T3)
- kunna reflektera över och problematisera läraruppdraget. (**VFU610**, T8/9)
- kritiskt kunna reflektera över läraruppdraget, lärarprofessionen och den egna yrkesrollen i syfte att säkerställa och utveckla verksamhetens kvalitet. (**VFU700**, T9/10)
- utifrån en problemanalys och med stöd av relevant forskning och styrdokument kunna identifiera ett utvecklingsbehov på en skola samt designa ett utvecklingsarbete som svarar mot detta. (**KVS600**, T8/10)

För att ta ett exempel på hur lärandemålen sedan konkretiseras i examination kan vi utgå från det nästsista målet (från **VFU700**) där studenten enligt kurs-PM kortfattat ska beskriva en företeelse från VFU:n som ska analyseras. Enligt kriterierna för godkänt på uppgiften krävs att studenten:

- med stöd av relevant litteratur, inklusive självständigt vald ämnesdidaktisk forskning, analyserar och motiverar hur den analyserade företeelsen från den egna verksamheten kan påverka undervisningens kvalitet i positiv eller negativ riktning,
- kan ge relevanta exempel på verktyg/kunskap som betraktas som tillämplig för den företeelse som analyserats. Detta gör studenten med stöd av relevant litteratur.

Inom ämnet korresponderar målet framförallt med innehållet i examensarbetena. Det första arbetet **EXS401** (T7), ska vara inriktat på ämnet och således bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnet, medan det andra arbetet **EXS601** (T9/10), ska ha mer av en ämnesdidaktisk prägel och därigenom vara relevant för professionen. Vi menar att studenten når målet *”Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över (...) relevanta forskningsresultat”* genom att med ett kritiskt förhållningssätt systematisera forskningen samt identifiera en kunskapslucka inom ett relevant forskningsfält, vilket sedan preciseras till ett avgränsat syfte och frågeställningar. Genom besvarandet av frågorna via en empirisk undersökning möter studenten även kravet på att förhålla sig till *”egna och andras erfarenheter”*.

Studenterna stöds i arbetet av en handledare, samt via ett ”mittseminarium” där flera handledare läser arbetena och ger formativ feedback. Examination sker via slutseminariet där studenten också ska genomföra en godkänd opposition på ett annat arbete.

Specifikt för grundskolans årskurs 7–9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Också de didaktiska kunskaperna kan differentieras i tre delar 1) kunskaper om didaktisk teori, 2) förmåga till didaktisk tillämpning i form av exempelvis att göra en didaktisk planering utifrån teorier om lärande, metoder och modeller samt kursplanens skrivningar och 3) förmåga att omsätta didaktiska kunskaper och färdigheter i en konkret undervisningspraktik som främjar alla elevers lärande samt värdera den konstruktiva länkningen och kritiskt reflektera över den egna yrkesrollen. De två första aspekterna av de didaktiska kunskaperna och förmågorna stöds studenterna i att utveckla i samtliga litteraturvetenskapliga kurser, vilket innebär att studenten undervisas och examineras i förmågan att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik som krävs för undervisningspraktiken. I samtliga litteraturvetenskapligt baserade kurser belyses och problematiseras läroplanen samt kurs- och ämnesplaner utifrån det ämnesstoff, teorier om lärande och de perspektiv som är relevanta i kurserna och studenterna får också återkommande träna på att omsätta styrdokumentens skrivningar i en didaktisk praktik: analysera dokumenten och motivera undervisning utifrån teorier om lärande och det stoff som arbetas med i kurserna samt förbereda för bedömning och betygsättning av elevers kunskaper med utgångspunkt häri. I samtliga kurser läser, skriver och samtalar studenterna också om didaktiska teorier samt forskning och beprövad erfarenhet kopplad till det ämnesstoff som studeras i kurserna. Med detta stöds studenterna i att utveckla ett kritiskt reflekterande förhållningssätt till det ämnesstoff och det sammanhang som undervisningen ska bedrivas i samtidigt som de tränar på att omsätta sina kunskaper i en didaktisk planering genom att enskilt eller i grupp redogöra för länkning mellan lärandeteorier, mål i läroplanen och kursplanen samt didaktiska val i planeringen av undervisningen. I några av kurserna genomför studenten också en intervju med sin lärarutbildare på fältet kring det ämnesstoff och de ämnesdidaktiska metoder som ingår i kurserna, vilket ger studenten inblick i verksamma lärares erfarenheter och tankar på området. Intervjuerna redovisas vid seminarier, vilket ger studenten möjlighet att ta del av de övrigas erfarenheter och med detta bredda sina kunskaper inom området. Precis som beträffande de litteraturvetenskapliga kunskaperna innebär progressionen här alltså att studenten breddar och fördjupar sina kunskaper och förmågor fortlöpande under utbildningens gång. Dels genom att studenten breddar sina kunskaper om didaktiska teorier och metoder, dels genom att studenten fördjupar sina kunskaper i att göra didaktiska planeringar utifrån teorier om lärande, ämnesstoff, styrdokument och i syfte att främja alla elevers lärande, där också bedömning samt betygsättning av elevers kunskaper ingår.

I **SVD100** påbörjar studenten byggandet av sina litteraturdidaktiska kunskaper. Här introduceras gymnasieskolans styrdokument med fokus på kursplanen i svenska Lgr 11 och ämnesplanerna i svenska Lgy

11. Det skönlitterära stoffet kopplas till en skolkontext där studenten dels studerar skrivningarna i kursplanen i svenska Lgr 11 och ämnesplanerna i svenska Lgy 11, dels diskuterar hur arbete med lyrik och kortprosatexter kan arrangeras i skolan för att stimulera elevernas intresse för dessa genrer och stödja dem i att nå måluppfyllelse. Som nämnts tidigare kommer även genren dramatik att ingå från och med nästa termin. Som också nämnts tidigare är en planerad åtgärd för att säkerställa att samtliga studenter tillägnar sig kunskaper om den äldsta litteraturen att flytta prosamomentet i **SVD100** till nästa kurs **SLT200** där det finns utrymme för detta moment och ersätta det med ett moment som behandlar muntlig litteratur i kombination med muntligt berättande. Detta kommer ytterligare att förstärka det didaktiska inslagen i kursen.

Också i kursen **SLT200** finns ett starkt fokus på didaktiska frågeställningar i samband med studiet av de teoretiska delarna, men här stöds också studenten från och med ht-18 i att utveckla förmåga att omsätta didaktiska kunskaper och färdigheter i en konkret undervisningspraktik som främjar alla elevers lärande samt värdera den konstruktiva länkningen och kritiskt reflektera över den egna yrkesrollen. Studentens kunskaper examineras genom målet:

- planera, genomföra och utvärdera boksamtal i syfte att stödja elevers analytiska läsförmåga och byggande av föreställningsvärldar

Stöd att nå måluppfyllelsen sker genom flera sammanlänkade moment. Studenten stöds mot fördjupade allmän- och ämnesdidaktiska kunskaper genom en föreläsning kring alignment/konstruktiv länkning och nyckelstrategier inför planeringen av textsamtalen samt två föreläsningar om 1) läsförståelseprocessen, läsförståelsestrategier och läsutveckling och om 2) hur elevers läs- och samtalsförmåga kan främjas genom textsamtal. Därtill erhåller studenterna handledning vid planeringen av textsamtalen samt respons av kurskamrater efter samtalen. Studenten examineras genom att i grupp planera, genomföra och utvärdera ett textsamtal kring en novell med en elevgrupp i årskurs 9. Valet av årskurs 9 motiveras av att även de som läser mot gymnasiet får behörighet att undervisa i högstadiet och detta är ett sätt att erbjuda också dessa studenter möjlighet att undervisa denna åldersgrupp, vilket inte sker inom ramen för VFU. Denna höst examineras momentet endast genom en skriftlig gruppinlämning, men från och med nästa gång kursen ges kommer momentet även att examineras genom ett seminarium, vilket också är tänkt att bli ytterligare ett lärtillfälle.

SAL610 är som nämnts ovan den sista ämneskursen i litteraturvetenskap med didaktisk inriktning för blivande treämnslärare för undervisning mot högstadiet, medan övriga studenter läser ytterligare en kurs. Här breddar och fördjupar studenten sina litteraturdydidaktiska kunskaper genom att läsa, samtala om och kritiskt reflektera kring olika sätt att arbeta med skönlitteratur i undervisningen. Studentens kunskaper examineras genom följande mål:

- kritiskt reflektera kring och ta ställning till val av litteratur i spänningsfältet mellan kulturarvsförmedling och dagens mångkulturella klassrumsverklighet.

Studenten stöds i sin måluppfyllelse genom föreläsningar, gruppdiskussioner och samtal kring litteraturens roll i skolan. I kursen genomför studenten även en intervju med sin lärarutbildare på fältet utifrån frågan om och i sådana fall hur läraren arbetat tematiskt med skönlitteratur i undervisningen. Intervjun redovisas vid ett seminarium, vilket ger studenten möjlighet att ta del av de övrigas erfarenheter och med detta bredda sina kunskaper inom området. Därtill planerar studenten i grupp ett tematiskt arbete med skönlitteratur i syfte att främja elevernas läsintrasse och stödja måluppfyllelse. Också denna uppgift redovisas vid ett seminarium, vilket blir ett lärtillfälle där studenten breddar sina kunskaper genom att ta del av övriga studenters erfarenheter.

SLT600 läses som tidigare nämnts av de studenter som ska bli tvåämneslärare på högstadiet samt de som utbildar sig till gymnasielärare. Här breddar och fördjupar studenten ytterligare sina litteraturdidaktiska kunskaper. Studentens kunskaper examineras mot följande mål:

- definiera och kritiskt förhålla sig till begreppen kanon, klassiker och kulturarv samt problematisera deras roll i dagens mångkulturella skola utifrån ett inkluderings- och ett hållbarhetsperspektiv
- planera undervisning kring skönlitteratur i syfte att bredda alla elevers litterära erfarenheter och öka deras förståelse för människors sätt att leva, tänka och skriva i olika tider och olika kulturer,

Också här stöds studenten i sin måluppfyllelse genom föreläsningar, gruppdiskussioner och samtal kring litteraturens roll i skolan samt en intervju med sina lärarutbildare på fältet utifrån frågeställningar om kanon, kulturarv och arbete med äldre litteratur i dagens mångkulturella skola. Progressionen sker dels genom att kanonbegreppet och dess relevans i dagens mångkulturella skola problematiseras utifrån ett hållbarhetsperspektiv, utifrån kursplanens skrivningar samt utifrån studenternas intervjuer med sina lärarutbildare på fältet och egna erfarenheter från VFU, dels genom att studenten enskilt planerar undervisning kring äldre skönlitterära texter. Det första målet ovan examineras genom ett seminarium med enskilt skriftligt paper som underlag. Också här fungerar examinationstillfället som ytterligare ett lärtillfälle genom att studenterna delar med sig av sina och tar del av varandras erfarenheter. Det andra målet som handlar om undervisning examineras genom en enskild skriftlig inlämningsuppgift.

De didaktiska inslagen i språksidan av ämnesutbildning i svenska har redan implicit beskrivits i redogörelsen för hur studenterna tillägnar sig de ämneskunskaper som krävs för yrket. Här kan nog räcka med att kort peka på några specifika övningar och inslag samt genomgående didaktiska förhållningssätt. Ett sådant genomgående förhållningssätt, och kanske det viktigaste, är att löpande och återkommande anlägga metakognitiva perspektiv på den verksamhet som lärare och studenter är engagerade i här och nu. Vi ställer t.ex. frågan: Varför är det här klassrummet möblerat som det är? Vilka andra möbleringar skulle vara möjliga, och eventuellt mer lämpliga för den verksamhet som vi ska bedriva? Det mesta av det stoff som behandlas under utbildningen kan bli föremål för ett metaperspektiv som ytterst handlar om hur det vi för tillfället arbetar med kan bli relevant och hur det kan gestaltas i studentens framtida klassrum.

För att göra några mera konkreta nedslag i det som redan har presenterats på temat text och skrivande, kan vi peka på att när studenterna i **SVD100** arbetar med sin egen skrivprocess med kamratrespons, så ger det tillfälle till ett metaperspektiv där studenterna dessutom får reflektera över hur de kan leda ett skrivprocessarbete i ett eget framtida klassrum. Det kan vidare vara på sin plats att ur kurs-PM för **SVD100** citera kriteriet för godkänt på processkrivningsuppgiften: "Studenten visar att hen kan tillämpa strategier för respons av texter såväl utifrån ett språkriktighetsperspektiv som med hänsyn till etiska och didaktiska ställningstaganden."

Vad gäller kursen **SSS100** kan det nämnas att det ständigt förs grammatikdidaktiska diskussioner under grammatikpassen, och att det alltid finns en lite mer resonerande grammatikdidaktisk fråga på grammatiktentan. Ett av de språkvetenskapliga/språkdidaktiska "uppdrag" som kursen innehåller som examinerande moment är vidare att gruppvis arbeta med lektionsplanering för ett visst kursmoment i grund- eller gymnasieskolan med utgångspunkt i styrdokument samt den didaktiska kurslitteratur som kursen innehåller.

Hela kursen **SAL600** är som beskrivits ovan mycket skolnära med uppgifter som konkret anknyter till hur man kan arbeta med skrivande i skolan. Kursen innebär också en progression i förhållande till "bedömningskursen" **BFL201**, genom att såväl perspektiven konstruktiv länkning som formativ och summativ bedömning fördjupas här. Följande citat ur kurs-PM visar tydligt kursens huvudinnehåll: "Kursvecka 1 och 2 fokuserar huvudsakligen på skrivundervisning i teori och praktik, medan kursveckorna 3 och 4 fokuserar på textanalys

och bedömning av elevtext”. Som stöd för studenternas lärande finns bl.a. workshops för vart och ett av dessa två teman där studenterna praktiskt får arbeta med genrepedagogik och textbedömning och samtidigt stärka sin förmåga att anlägga ett metaperspektiv på dessa.

Det kan helt kort också läggas till att vid arbetet med grannspråken i kursen **SNK101**, så behandlas de uppgifter som studenterna ställs inför löpande i ett metaperspektiv, där de tvingas utveckla ett resonemang kring hur denna typ av uppgift hade kunnat genomföras i ett klassrum med dem själva som lärare.

Det är annars huvudsakligen i VFU-kurserna som studenten utvecklar sin förmåga att omsätta sina didaktiska kunskaper och sina didaktiska planeringar i en konkret undervisningspraktik samt utvecklar förmågan att värdera den konstruktiva länkningen och kritiskt reflektera över sitt eget yrkesutövande. Hur studenten stöds i sin progression för att uppnå denna del av yrkeskompetensen redovisas vidare i examensmål 5: ”visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling” i del 1.

Specifikt för grundskolans årskurs 7–9

Eftersom de studenter som läser mot högstadiet och gymnasiet samläser erbjuder undervisningen ett bredare didaktiskt perspektiv så att båda elevgrupper täcks in vid föreläsningar, gruppdiskussioner och seminarier. Detta ser vi som en kvalitet i utbildningen eftersom de blivande gymnasielärarna även blir behöriga i att undervisa på högstadiet och även ger den andra studentgruppen en ökad bredd. Däremot är examinationerna organiserade så att studenterna examineras mot den elevgrupp och de styrdokument de i första hand erövrar kompetens att undervisa i. Detta gäller med undantag för SLT200, där alla examinationer inriktas mot grundskolans årskurs 7–9.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

- 5. Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Detta mål behandlas i del 1.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Jämställdhetsperspektivet finns med som ett av flera perspektiv i ämneslärarprogrammen och återfinns i flera kurser inom utbildningen, såväl inom UVK som inom ämneskurserna. De två UVK kurser där perspektivet tydligast behandlas är dels **IDL100** som infaller redan under den första terminen, dels **KIL200** som infaller under termin fem. Vi hänvisar till del 1 för beskrivningen av dem. Här följer istället en kortare beskrivning av hur jämställdhet gestaltas i svenska, samt en redogörelse för förutsättningarna för jämställdhet vid Högskolan Väst.

Jämställdhetsperspektivet ingår i samtliga litteraturvetenskapliga och litteraturdidaktiska kurser som ett bland flera andra centrala perspektiv såväl vid studiet av och samtalen kring litteratur som i samtalen om skolan och studenternas blivande undervisning. I synnerhet i samband med de äldre texterna i de historiska kurserna **SAL610** och **SLT600** blir såväl mångfaldsperspektivet som genusperspektivet centralt att diskutera samt att koppla texterna och de normsystem som framträder där till studenternas framtida yrkesuppdrag. Då har också studenterna kommit långt i utbildningen, vilket möjliggör en återkoppling och aktualisering av tidigare anskaffade kunskaper på området. I **SAL610** problematiseras dessa perspektiv utifrån begreppet postkolonial litteraturkritik, vilket också examineras. I **SLT600** ingår jämställdhetsperspektivet som ett kriterium för G i en examinationsuppgift där studenten enskilt ska planera undervisning utifrån äldre litteratur: "Din alignmentplanering ska innehålla samtliga delar inkl. bedömning samt synliggöra hur du beaktar och tänker förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i undervisningen."

Utöver att jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv behandlas i högskoleförlagda kurser prövas också studentens förmåga att i undervisningssituationer tillämpa ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i VFU-kurserna där det ingår som ett betygsriterium i de examinerande besöken. Studenten prövas då i form av att kunna förankra skolans värdegrund i den pedagogiska praktiken.

Jämställdhet ur ett organisationsperspektiv

Med utgångspunkt i regeringsuppdraget till universitet och högskolor att arbeta med jämställdhetsintegrering, har Högskolan Väst tagit fram en plan för hur arbetet ska planeras, bedrivas och implementeras på ett systematiskt sätt på alla nivåer och i alla delar av verksamheten. Alla programråd har exempelvis fått i uppdrag att kartlägga intersektionella perspektiv i utbildningarna och i detta arbete inkludera studenter. Arbetet med jämställdhet har också under 2018 organisatoriskt knutits samman med arbetet med *Lika villkor*. Under 2018 genomfördes en enkät på lärosätet med utgångspunkt i *Lika villkor*, där kön behandlades som ett ojämlikhetsvillkor. Utifrån resultatet av enkäten och andra erfarenheter har en handlingsplan utformats. Under 2019 ska institutionen bland annat ytterligare undersöka mäns och kvinnors förutsättningar på arbetsplatsen (möjlighet till forskning, ansvarsuppgifter etc) samt anställdas och studenters möjlighet att kombinera arbete/studier med föräldraskap. Utifrån resultatet ska handlingsplaner upprättas för att utveckla och säkra dessa perspektiv i utbildningarna (VP 2018-2020). En aktivitet

som redan har påbörjats i syfte att säkra likabedömning är att samtliga salstentor nu bedöms anonymt. Ett utvecklingsarbete pågår för närvarande för att möjliggöra att även hemtentamina ska bedömas anonymt.

För att möjliggöra att samtliga lärare kan applicera jämställdhetsperspektivet – och andra intersektionella perspektiv – i undervisningen arbetar lärarlagen med värdegrundsfrågor och normkritik. Som exempel på detta arbete har institutionen haft pedagogiska dagar för alla anställda som handlat om värdegrunds-dilemman (juni 2016) och normkritik (juni 2017). Avdelningen där lärarutbildningen organisatoriskt är placerad har också en didaktiskt inriktad seminarierie om "rasism", som leds av två professorer. I samband med regeringsuppdraget om jämställdhetsintegrering har lärosätet skapat en högskolepedagogisk kurs i normkritik (5 hp) som ingår i den behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningen. De senaste åren har institutionen, som ovan beskrivits, också aktivt arbetat med intersektionella perspektiv integrerat i det ordinarie kvalitetsarbetet. Vi ser det dels som viktigt att Högskolan Väst aktivt arbetar för jämställdhetsperspektivet genom att ha ämneslärarprogram med ett normkritiskt perspektiv, dels att vi organisatoriskt arbetar normkritiskt. Vi kommer även utvärdera förutsättningarna för män och kvinnor att hantera sitt lärar- och forskningsuppdrag och därigenom hur mäns och kvinnors tjänster planeras (undervisning, forskning, lednings- och utvecklingsuppdrag).

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Institutionen för individ och samhälle har ett kvalitetssäkringsprogram som ska säkra kvaliteten i samtliga kurser och program. Programmet innebär att innehållet i utbildningarna och organiseringen/förutsättningarna av densamma ska behandlas proaktivt samt följas upp kontinuerligt.

För att skapa goda förutsättningar för utbildningens kvalitet finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan utbildningens olika aktörer (kursansvarig, examinator, programansvarig, VFU-utvecklingsledare, programrådsordförande, utvecklingsledare, avdelningschef etc.). Denna finns formulerad i en arbetsbeskrivning som revideras årligen. I de avdelnings- och programmöten som hålls varje månad tas också frågor upp av både organisatorisk och innehållslig art, för att samtliga lärare på programmet ska ha väsentlig kunskap för att kunna genomföra sitt uppdrag rättssäkert och med hög kvalitet. Samtliga nyanställda lärare får också, förutom en individuell mentor, en introduktion om verksamhetsidén och om gällande riktlinjer och rutiner.

För att få en ändamålsenlig styrning av de olika lärarprogrammen träffas avdelningschefer, programansvariga, VFU-utvecklingsledare, VFU-administratörer, utvecklingsledare och företrädare för samverkansorganisationen, *Forum för skolutveckling*, kontinuerligt för att gemensamt lägga upp arbetet i de olika lärarprogrammen.

För att säkerställa kvalitet på organisatorisk nivå arbetar avdelningscheferna med årliga kompetensförsörjningsplaner och med planering och uppföljning av kompetensutvecklingstiden för befintlig personal, i relation till de mål och visioner som satts upp i både institutionens och avdelningens verksamhetsplanering.

När det gäller kvalitetsarbetet i programmet är det arbete som sker i programrådet väsentligt. Programrådet (delas med yrkeslärarprogrammet) har både ett proaktivt och reaktivt ansvar. Det proaktiva ansvaret innebär bland annat att kvalitetsgranska de policydokument som styr utbildningen (utbildningsplaner, kursplaner). Policydokumenten fastställs därefter av prefekt. Programrådet består av ledamöter med för utbildningen centrala ämneskompetenser, yrkeskompetens och vetenskaplig kompetens. I programrådet är avdelningschefen adjungerad, för att ha möjlighet att hålla samman linjestyrningen och den kollegiala kvalitetsstyrningen. I programrådet finns två studentrepresentanter och en verksamhetsrepresentant, för att bredda såväl inflytande som perspektiv. Förutom granskning av

policydokument följer programrådet upp kursvärderingar, kursrapporter (se nedan), planerar kvalitetskonferenser (se nedan) och handhar andra strategiska kvalitets- och utvecklingsfrågor.

Till varje kurs finns förutom kursplan ett kurs-PM, som beskriver kursens innehåll och uppläggning samt dess examinationsuppgifter och betygskriterier. Syftet med kurs-PM är att det ska fungera som en del i den konstruktiva länkningen och skapa en transparens beträffande krav och förväntningar för studenterna.

Varje kurs följs upp genom en terminsvis återkommande "peer review-process", där lärarna i mindre grupper granskar kursens innehåll och upplägg utifrån i förväg fastställda perspektiv. Kursgranskningsseminarierna dokumenteras i en kursrapport. Kursrapporterna lämnas till programansvarig som underlag för det årliga programuppföljningsarbetet, vilket redovisas i en programrapport. Liksom för kursrapporten styrs innehållet i programrapporten av på förhand givna perspektiv. Kurs- och programrapporterna hanteras även av programrådet och delges därefter prefekten. Förutom de interna programutvärderingarna deltar Högskolan Väst i lärarutbildningskonventets årligen genomförda alumnutvärderingar.

Utifrån de resultat som framkommer i uppföljningsarbetet (kurs- och programrapporter) planerar programrådet, i samarbete med avdelningschef, terminsvisa kvalitetskonferenser. Kvalitetskonferenserna är framåtsyftande och skapar förutsättningar för utveckling av programmets kvalitet. Under 2015 och 2016 fokuserades utvecklingsarbetet på konstruktiv länkning och kvalitetssäkring av examinationer. Förutom detta innehåll har tid avsatts till vetenskaplig progression och forskningsanknytning där arbetet inledningsvis lades på kartläggning, för att sedan följas upp för att se hur tydlighet och progression kunnat utvecklas. Under hösten 2017 har arbetslagen i samtliga lärarprogram och inriktningar arbetat med digitalisering.

Kvaliteten i examensarbetet är ett annat prioriterat område inom ämneslärarprogrammen. Förutom återkommande behandlingar av examensarbeten på programmöten, har det inletts försök med mittseminarium på kurserna där handledare och examinatore medverkar. Mittseminariet ger goda möjligheter att med det samlade handledarekollegiet närvarande hitta ökad samstämmighet i synen på kvalitet i arbetet. Det ger också fler än bara handledaren möjlighet komma med synpunkter på framförallt metod och material. Sammantaget ger detta en stärkt handledningsprocess och förhoppningsvis en jämnare kvalitet på examensarbetena. Våren 2019 startar en för lärarutbildningen intern högskolepedagogisk kurs som ska sätta fokus på olika teorier och metoder som används i examensarbetena. Forskare och lärare med metodologiska specialkompetenser kommer att undervisa i kursen för att lärarlaget gemensamt ska utveckla sina metodologiska kunskaper, i syfte att bättre kunna handleda studenterna i deras examensarbeten.

Den interna organiseringen av kvalitetsarbetet ser vi som en styrka i programmet. Den kollegiala utgångspunkten i kvalitetsarbetet har på ett positivt sätt bidragit till utvecklingen. Arbetslagen runt programmen har ägnat mycket tid åt att utveckla utbildningen med kurvärderingsarbetet som tydlig utgångspunkt. På så sätt har alla lärarna fått inblick i och kunskap om inriktingens samtliga kurser, vilket gett förutsättningar för helhetssyn, progression (yrkesmässig, ämnesdidaktisk och vetenskaplig) och skapat grunden för att en gemensam kvalitetskultur ska genomsyra programmet/inriktingen. Arbetet har också lett till att vi har uppmärksammat brister i programmet och kunnat inleda förändringsarbete för att åtgärda dessa (se vidare utvecklingsområden nedan).

Ett kvalitetsmått som är utvecklat i samband med utvecklingen av kurs- och programrapporterna är genomströmningsanalyser på kurs- och programnivå. Med hjälp av dessa kan underlag tas fram som visar i hur hög grad studenterna påbörjar och får godkänt resultat på kurser i programmet, men också när studenterna avslutar sina studier och om det finns trender beträffande vilka kurser som studenterna har svårt respektive lätt att få godkänt betyg i.

Utvecklingsområden

För att stödja studenternas möjligheter att klara sina studier har resurser de senaste åren satsats på att tidigt i utbildningen ge stöd för utveckling av vetenskapligt förhållningssätt och vetenskapligt skrivande. Satsningen grundas på interna uppföljningsarbeten som visat att många studenter har svårt att formulera sig på det sätt som krävs på en akademisk yrkesutbildning. Resurserna kommer från den kvalitetssatsning departementet gjort för vissa utbildningsområden (HA/SA/JU/LU). Satsningen är dock så ny att en utvärdering inte kunnat göras ännu. Förutom undervisningsinsatser erbjuds studenter systematiskt stöd via Språk- och textcentrum, som är en högskoleövergripande resurs till vilken alla studenter som har behov av stöd i samband med skrivande är välkomna. För studenter som har dokumenterade funktionsnedsättningar finns dessutom särskilda resurser att tillgå, genom avdelningen för studentstöd.

Ett annat område av särskild vikt under de senaste åren är den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU:n. En tydligare organisation och tydligare verktyg har skapats för att kvalitetssäkra att studenter som godkänns i kurser med VFU har de nödvändiga kunskaper och kompetenser som krävs av en ämneslärare. Arbetet har genomförts av VFU-utvecklingsledare och programansvarig i samverkan med inriktningens VFU-team, bestående av lärare på med yrkeskompetens för ämnet. För att säkerställa att studenterna når de examensmål som tränas och prövas genom den verksamhetsförlagda utbildningen finns en VFU-progressionsplan som visar den konstruktiva länken från examensmål till lärandemål i kurserna. VFU-teamet träffas kontinuerligt och arbetar proaktivt med VFU-utveckling, men följer också upp studenternas resultat i VFU:n och sambedömer studentprestationer i kurserna. För att säkerställa kvaliteten sker också ett systematiskt arbete i syfte att stärka relationen till VFU-handledarna och erbjuda stöd för uppdraget. VFU-handledarna bjuds in till samverkansmöten med VFU-utvecklingsledare och VFU-teamen minst en gång per termin. De kursansvariga lärarna för VFU-kurserna har också utvecklat informationsspridningen om kurserna, bland annat genom att skapa filmer där de berättar om kursens syfte och innehåll samt vad som bedöms i kursen. Då flera av VFU-områden ligger långt från lärosätet har dessa filmer fungerat som komplement till andra informationskanaler.

Det är också tydligt att den pågående lärarbristen i kommunerna medför en större omsättning på VFU-handledare, vilket i sin tur fordrar en än mer aktiv kommunikation med såväl befintliga som nya VFU-handledare, för att säkerställa att handledarna får adekvat information om uppdraget. Syftet med det fortlöpande samarbetet med VFU-områdena är, utöver det huvudsakliga syftet att arbeta för en för studenten likvärdig VFU, att se till att föra in de verksamma lärarnas perspektiv och kunskap in i såväl utbildningsinnehåll som de bedömningsunderlag som används.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Att studenterna ska kunna ta aktiv del i utvecklingen av utbildningen är en viktig utgångspunkt på Högskolan Västs lärarprogram, och studentinflytandet sker på olika sätt. För att kunna ha inflytande är det viktigt med transparens beträffande information om utbildningen. Som verktyg för information till studenterna finns lärplattformen DisCo (fr.o.m. VT19 Canvas).

Kurs- och programvärderingar

I relation till utveckling av kurser genomförs kursvärderingar i samtliga kurser (HF kap 1, § 14). Lärosätet använder kursvärderingssystemet Evasys, som är kopplat lärplattformen DisCo. Genom Evasys får studenterna möjlighet till en individuell och anonym kursvärdering. Kursansvarig lärare sammanställer och analyserar resultatet efter kursens slut och resultatet publiceras på Disco, så att både studenter som avslutat kursen och studenter som ska gå kommande kursomgång kan se resultatet. Resultatet av föregående kursomgångs kursvärdering, och de eventuella åtgärder som gjorts, presenteras också vid kursintroduktionen. Svarsfrekvensen är dock låg på de automatgenererade kursvärderingarna (i genomsnitt svarade 29 % på kursvärderingarna under 2017). Programrådet har därför dels gjort analyser om orsakerna till att den låga svarsfrekvensen, dels analyserat utformningen av kursvärderingarna. På programmöten och kvalitetsdagar har sedan frågan om hur studenterna kan göras mer delaktiga diskuterats. Som komplement till de automatgenererade kursvärderingarna genomförs därför numer kompletterande kursvärderingar i många kurser. Dessa sker såväl muntligt som via digitala verktyg och används för både formativa och summativa syften.

Efter studietiden på ämneslärarprogrammen genomför studenterna anonyma, individuella programvärderingar. Liksom kursvärderingarna har dessa tyvärr en relativt låg svarsfrekvens. För att komplettera den digitala programutvärderingen görs i samband med avslutningen även en muntlig utvärdering, som ger andra möjligheter med den dialog som låter studenternas tankar haka i varandra och även speglas av närvarande lärare. Som komplement till den egna programvärderingen deltar lärosätet i lärarutbildningskonventets alumnutvärdering. Resultatet av kurs- och programvärderingarna används i det interna kvalitetsarbetet (se bedömningsområde Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Det bristande intresset för att delta i formella utvärderingsinsatser är dock ett problem. Här behöver ytterligare åtgärder vidtas och former utvecklas för att få fler studenter aktiva. Målet är att utveckla arbetet med både studentdialoger och samarbetet med alumner för att nå dithän. I och med bytet till lärplattformen Canvas ser vi förbättrade möjligheter till kommunikation med studenterna under kursens gång, vilket troligen inte bara kommer att utveckla möjligheterna till läraaktiviteter utan också positivt kommer att påverka möjligheten för studentinflytande under pågående kurs.

Övriga formella och informella insatser för studentinflytande

Lärarytbildningarna, liksom högskolan i stort, har ett gott samarbete med studentkåren runt olika former för studentinflytandefrågor. Det samarbetet borgar för att studenterna på ett organiserat sätt kan utöva inflytande på olika nivåer, från högskolestyrelsen ned till programråd, i enlighet med vad som stadgas i HF om studenternas rätt till representation när beslut fattas eller beredning sker. I linje med detta har också avdelningschef, programansvarig och prefekt kontinuerliga kontakter med företrädare för studentkåren, för att säkerställa ett gott informationsflöde och goda kontakter i enskilda ärenden. Studentrepresentanterna inbjuds också till avdelningens kvalitetskonferenser.

För att systematisera studenternas och ledningens/personalens kontakter angående enskilda studenters synpunkter i egna ärenden planeras nu regelbundna avstämningsmöten. Tanken med detta är att fånga upp eventuella återkommande klagomål som skulle kunna vara tecken på någon form av brist i utbildningen.

Förutom de formella och informella möjligheterna för studenter att ha inflytande på utbildningen, innebär storleken på programmet/inriktningen att det är lätt för studenter och lärare att kommunicera. Lärarnas arbetsrum är placerade i nära anslutning till de ytor där studenterna kan sitta och arbeta, vilket gör det enkelt att söka upp lärare när det är något de vill diskutera.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Då Högskolan Väst har regeringens särskilda uppdrag att utveckla arbetsintegrerat lärande (AIL) är arbetslivsperspektivet väl integrerat i lärarutbildningen. Högskolan Västs bärande idé, att skapa kunskap i samverkan – gör all samverkan till en central strategi för att uppnå hög kvalitet i utbildning och forskning. Med samverkan avses ett ömsesidigt utbyte av kunskap, kompetens och lärande i mötet mellan akademi, arbetsliv och omgivande samhälle. Samverkan ska vara forskningsanknuten och utbildningsanknuten och sker främst inom ramen för Arbetsintegrerat lärande.

Ämneslärarlärarprogrammen på Högskolan Väst har också konstruerats med utgångspunkt att vara relevanta och förbereda för läraryrket, vilket kommer till uttryck i såväl policydokument (kursplaner och kurs-PM) och i genomförandet av utbildningen. Konkret innebär detta exempelvis att (ämnes-)didaktik och (ämnes-)teori integreras med varandra och genom att VFU:n på ett tydligt sätt knyts till de högskoleförlagda studierna. Arbetslaget arbetar med att skapa förutsättningar för progression i studenternas lärande och ansvarstagande, på ett sätt som syftar till att förbereda dem inför ett föränderligt arbetsliv. Det innebär exempelvis att innehållet i utbildningen ska vara långsiktigt hållbart och inte knutet till vare sig tidsmässig eller geografisk kontext. Avvägningar görs därför beträffande konkretisering respektive långsiktigt hållbara teorier om lärande, undervisning och ämnesdidaktik. Att skapa en långsiktigt hållbar lärarkunskap handlar också om att kunna teoretisera om och problematisera innehållet i utbildning och undervisning och de förutsättningar som skapas för elever och lärare att lära och utvecklas i skolan.

Ett utvecklingsområde som uppmärksammas alltmer är skolans digitalisering och inom detta område pågår flera utvecklingsarbeten inom programmen. Området behandlas även över program- och inriktningsgränserna inom lärarutbildningen. Högskolan har också satsat särskilda medel om ca 20 miljoner för projekt inom området *Digitalisering med fokus på strategisk utveckling av pedagogiska modeller och lärande* under perioden 2018-2023, vilket även kommer att påverka ämneslärarprogrammen i positiv riktning.

Samverkan med det omgivande samhället genom VFU

Högskolan Väst har en väl fungerande VFU-organisation som tryggar att studenterna får en kvalitativt god och successivt fördjupad verksamhetsförlagd utbildning. Lärarutbildningen har i samverkan med kommuner och fristående verksamheter i regionen utvecklat en organisation bestående av VFU-områden med förskolor, förskoleklasser, fritidshem, grundskolor och gymnasieskolor. Varje VFU-område leds av en lokal VFU-samordnare. Högskolan Västs VFU-utvecklingsledare har, tillsammans med programansvariga, det övergripande ansvaret för den verksamhetsförlagda utbildningen och svarar tillsammans med skolhuvudmännens VFU-samordnare för att studenterna placeras inom rätt verksamhetsfält. Det administrativa placeringsarbetet genomförs av lärosätets VFU-handläggare. Studenten tillhör i huvudsak samma VFU-område under hela utbildningstiden och ingår i ett arbetslag med yrkesverksamma lärare.

Studenterna placeras på skolor och får VFU-handledare med för studentens utbildning relevant ämnes- och/eller verksamhetsbehörighet.

Som mindre lärosäte har vi möjlighet att, utöver den nära interna samverkan som är möjlig till följd av att lärarprogrammen i huvudsak är samlade på samma institution, också utveckla nära relationer till externa samverkansparter, d.v.s. VFU-områden och sedermera VFU-handledare. Högskolan Väst har exempelvis ett utvecklat strategiskt samverkansarbete med regionens huvudmän. Under hösten bjuds samtliga VFU-handledare och VFU-samordnare in till lärosätet för en heldagskonferens som benämns VFU-dag. Dagen utgörs av föreläsningar om handledaruppdraget, goda exempel på handledararbete från verksamheter kombinerat med avslutande programspecifika möten där VFU-handledarna möter programrepresentanter. Eftermiddagens diskussioner handlar om att etablera ett gemensamt språk kring de dokument som studentens prestationer bedöms i relation till. Dessa diskussioner förs i mindre grupper med lärosätesrepresentanter på plats, för att lyssna in och fånga upp verksamhetsrepresentanternas synpunkter och idéer i det fortsatta samarbetet med VFU-handledarna. Under vårterminen genomförs en motsvarande konferens som riktar sig till skolans styrkedja. Samverkan med kommunens skolhuvudmän handlar om huvudmannens uppdrag och roll i verksamhetsförlagd utbildning. Genom att visa på goda exempel på skolhuvudmän som i olika avseenden lyckas organisera samordnaruppdrag och/eller ge handledarna goda förutsättningar för sitt uppdrag kan framgångsrika strategier spridas. Ytterst handlar samverkan om att ge lärarstudenter bästa möjliga förutsättningar för sin VFU, för regionens VFU-handledare att genomföra sitt handledaruppdrag samt för huvudmän att tänka strategiskt kring långsiktig kompetensförsörjning. ämneslärarstudenterna möter också VFU-områdena i samband med en professionsdag. Dagen innehåller en mässa där studenterna möter och samtalar med verksamhetsrepresentanter. Lärare från samverkande skolor ger också miniföreläsningar under teman som korrelerar med pågående programkurser och utgör på så sätt en koppling mellan teori och praktik som stärker professionsanknytningen i utbildningen. Professionsdagen blir också ett tillfälle för samtliga studenter att möta andra VFU-områden och andra verksamhetsrepresentanter än de som ingår inom studentens ordinarie placering.

Som en konsekvens av det täta samarbetet mellan Högskolan Västs lärarprogram och regionens skolverksamheter finns sedan ett par år tillbaka ett samarbete kring studenters examensarbete med en av samverkanskommunerna. På initiativ av verksamhetsrepresentanter förmedlas verksamhetsnära frågor eller problem i det dagliga arbetet som man vill få belysta med hjälp av lärarstudenter. Syftet med samarbetet är dels att ge studenterna uppslag på frågor som lärare brottas med/är nyfikna på, dels att ge lärarstudenterna ytterligare inblick i professionsrelaterade spørsmål. Samarbetet har ytterligare ett angeläget syfte, att studenternas examensarbeten de facto ska kännas som kunskapsbidrag och samtidigt bidra till att utveckla verksamheten i samarbetsskolorna. På sikt hoppas vi kunna formera samverkansstrukturer där studenternas studier kan få spridning och bli en naturlig del av skolornas interna arbete där studenter inbjuds att presentera sina studier i samband med exempelvis arbetslagsmöten.

Regionalt utvecklingscentra (RUC)

Förutom arbetet med den verksamhetsförlagda utbildningen har lärarutbildningen ett regionalt utvecklingscentrum (RUC), benämnt *Forum för skolutveckling* som arbetar med samverkansfrågor inom utbildning och forskning. Förutom att organisera kompetensutvecklingsinsatser för förskole-, fritids- och skolpersonal, företrädesvis för regionen, fungerar *Forum* som en länk mellan HV:s forskningsmiljöer och externa aktörer (bland annat genom samverkansforskningen inom BUV). *Forum för skolutveckling* leds av en föreståndare som också har en del av sin tjänst i lärarutbildningarna och det finns också en vetenskaplig ledare från lärarprogrammen. Till *Forum* finns knutet ett sakkunnigt råd med företrädare från olika skolformer i regionen. Det sakkunniga rådet har till uppgift att vara en brygga mellan regionens verksamheter och utbildningen och forskningen på lärarprogrammen. För att stärka verksamhetsperspektivet, och

därigenom förbereda ämneslärarstudenterna inför arbetslivet finns också företrädare från relevant verksamhetsområde i programrådet (Se Uppföljning, åtgärder och återkoppling). Ett utvecklingsområde som påbörjats under våren 2018 är att tillsammans med samverkansaktörerna i regionen undersöka möjligheterna att konstruera en arbetsintegrerad lärarutbildning, dvs. en lärarutbildning där studenter kombinerar arbete i skolverksamhet med studier.

Arbetslivsperspektivet säkras med hjälp av en aktiv VFU-organisation som samverkar med huvudmännens olika aktörer; såväl förvaltningsnivåer som skollidare och lärare involveras i arbetet kring studentens VFU och för innehållslig medverkan i utbildningens olika delar har vi representanter i våra beslutande organ (läs: programråd) samt i samverkansforumet RUC. Vi behöver dock fortsätta arbetet med att kvalitetssäkra utbildningen under VFU. Vi kommer att göra det bland annat genom att vidareutveckla examinationsformer som tar vara på studenternas tillämpningsförmåga. Som komplement till VFU-handledarens rådgivande bedömning av studentens prestationer under VFU används, som ovan beskrivits, bland annat videoupptagning av egen undervisning som ett sätt att synliggöra och reflektera kring den egna didaktiska förmågan.

Alumniverksamhet

En viktig kontakt med arbetslivet är kontakten med de studenter som avslutat utbildningen. Högskolan Väst ingår i lärarutbildningskonventets alumnutvärdering. Lärosätet initierade under våren 2018 ett centralt projekt om alumniverksamhet som vi kommer att utgå från i vårt kommande utvecklingsarbete kring alumniverksamhet. Ämneslärarprogrammet har dock redan nu kontakter med alumner som är av betydelse för studenterna. Vid den professionsdag som redan nämnts brukar f.d. studenter bjudas in för att presentera sitt examensarbete. Vidare har det planerats för medverkan av f.d. studenter i samband med didaktiska moment i några olika kurser.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Här finns inte några skillnader mellan vad som gäller årskurs 7–9 och gymnasieskolan.

Specifikt för gymnasieskolan